

**MIÉRT JÓ AZ ÉLMÉNYPEDAGÓGIA?
A „NYELVKALAND ME” PROJEKTBEN RÉSZT VEVŐ EGYETEMI OKTATÓK
VÉLEMÉNYE AZ ÉLMÉNYPEDAGÓGIAI MÓDSZEREKRŐL ÉS
A PROJEKTRŐL**

**WHY IS EXPERIENTIAL EDUCATION GOOD?
OPINIONS OF UNIVERSITY LECTURERS PARTICIPATING
IN THE ‘LANGUAGE ADVENTURE ME’ – PROJECT ABOUT ADVENTURE
PEDAGOGY, EXPERIENTIAL EDUCATION AND THE PROJECT**

DOBOS CSILLA¹

„Szükséges, hogy a megismerés mindig az érzékszervekből
induljon ki (semmi sincs ugyanis az értelemben, ami nem volt meg
előbb az érzékekben). Mi más ez, mint az, hogy a tanítás ne a dolgok
szóbeli elbeszélésével vegye kezdetét, hanem a reális megfigyeléssel.
És végül miután megmutattuk a dolgot, jöhet a bővebb magyarázat.”
(Comenius)

„Sajnos a legtöbb iskola messzire eltévelyedett céljától, és szinte egyebet
sem csinál, mint hogy játszadozik, vagy inkább kellenlően birkózik
a tudománnyal: semmit sem végeznek egybehangzóan az egész élettel,
csak a tudomány különleges morzsáival, az igazi élet mellékes dolgaival
foglalják le az elméket. Nagyon találóan mondhatja az ember erre az esetre:
Nem ismerik a szükségést, mert a szükségtelent tanulják.”
(Comenius)

A *Nyelvkaland ME – Nyelvtanulással a boldogulásért* című EFOP-3.2.14-17-2017-00005 projekt megvalósításában fontos szerepet játszanak a kérdőíves felmérések, amelyek egyrészt lehetőséget adnak a projekt résztvevői számára a véleménynyilvánításra, másrészt folyamatos visszajelzést nyújtanak a szervezők számára.

A projekt során minden félévben készültek (1) papíralapú bemeneti és kimeneti nyelvi tesztek, (2) papíralapú, majd online motivációs kérdőívek. Az alábbiakban a 2019. május–június hónapokban készült egyetemi oktatói kérdőív (<https://tinyurl.com/y55j2tol>) eredményei kerülnek bemutatásra.

Kulcsszavak: *nyelvkaland, egyetemi oktatók, élménypedagógia, módszerek, motiváció, nyelvtanulás, sikerélmény*

Questionnaire surveys play an important role in the implementation of the *Language Adventure ME – Language learning for success* project No. EFOP-3.2.14-17-2017-00005 because they provide an opportunity for project participants to express their opinions and are also a source of continuous feedback for the organisers.

¹ DR. HABIL. DOBOS CSILLA
egyetemi docens
Miskolci Egyetem BTK Modern Filológiai Intézet
Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék
3515 Miskolc-Egyetemváros
doboscsilla52@gmail.com

In every semester of the project, paper-based entrance and completion tests (1), furthermore paper-based, later online motivational surveys (2) were conducted. This paper presents the results of the university (language) teachers' survey from May to June 2019.

Keywords: language adventure, university teachers, adventure pedagogy, experiential education, methods, motivation, language learning, sense of achievement

BEVEZETÉS

A Miskolci Egyetem BTK Modern Filológiai Intézetében 2017 őszén kezdődött el a *Nyelv-kaland ME – Nyelvtanulással a boldogulásért* című EFOP-3.2.14-17-2017-00005 projekt megvalósítása. A projekt **célja** az alábbiakban összegezhető: „Kalandos élménnyé tenni a nyelvtanulást az Észak-Magyarország régió középiskolás diákjai számára, hogy fejlődjön az idegennyelv-tudásuk, sikereket érjenek el a munka világában és magánéletükben, hozzájárulva ezzel boldogulásukhoz, az esélyegyenlőséghez és a régió fejlődéséhez.”² Ezen célok eléréséhez az elmúlt négy évben számos feladatot teljesítettek a Modern Filológiai Intézet oktatói. Létrehoztak – többek között – egy olyan innovatív nyelvoktatási programot, amely elsődlegesen élményalapú pedagógiai módszerekre épül. A programot a Miskolci Egyetem BTK nyelvszakos hallgatóinak (46 mesterképzésben vagy osztatlan tanárképzésben részt vevő angol és német nyelvszakos hallgató) a segítségével tesztelték ún. élményfoglalkozások keretében 16 Borsod-Abaúj-Zemplén megyei középiskolában. A kreatív, életszerű és vidám feladatok mellett a programot alapvetően az jellemzi, hogy a nyelvtanulás minden fázisában igénybe veszi a digitális oktatási felületeket, kiemelten a Screenager szoftvert.

A célkitűzések és a feladatok alapján a **projekt résztvevőit** hat nagy kategóriába sorolhatjuk:

- 1) a Modern Filológiai Intézet három tanszékének oktatói: az Angol Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék, a Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék, valamint az Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék oktatói,
- 2) a Miskolci Egyetem Idegennyelvi Oktatási Központjának oktatói,
- 3) a Miskolci Egyetem Tanárképző Intézetének oktatói,
- 4) 16 Borsod-Abaúj-Zemplén megyei középiskola tanárai,
- 5) 16 Borsod-Abaúj-Zemplén megyei középiskola diákjai,
- 6) a Miskolci Egyetem BTK nyelvszakos hallgatói.

A projektben az alábbi 16 **partneriskola** vett részt:

- 1) Edelény, Szent János Görögkatolikus Gimnázium és Szakgimnázium
- 2) Kazincbarcika, Don Bosco Általános Iskola, Szakközépiskola, Szakgimnázium, Gimnázium és Kollégium
- 3) Ózd, József Attila Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium
- 4) Putnok, Gomba Levente Gimnázium
- 5) Putnok, Serényi Béla Mezőgazdasági Szakképző Iskola
- 6) Szikszó, Abigél Többcélú Intézmény
- 7) Szikszó, Szent Márton Katolikus Gimnázium és Általános Iskola
- 8) Tiszaújváros, Szerencsi Szakképzési Centrum Tiszaújvárosi Brassai Sámuel Szakgimnáziuma
- 9) Tokaj, Szerencsi Szakképzési Centrum Tokaji Kereskedelmi és Idegenforgalmi Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma

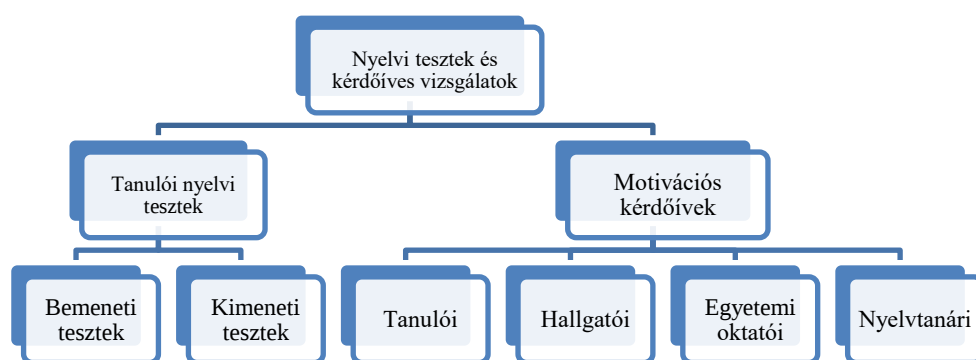
² <http://nyelvkaland-me.uni-miskolc.hu/>

- 10) Miskolc, Miskolci Szakképzési Centrum Bláthy Ottó Villamosipari Szakgimnáziuma
- 11) Miskolc, Miskolci Szakképzési Centrum Ferenczi Sándor Egészségügyi Szakgimnáziuma (2019 óta: Miskolci Egyetem Ferenczi Sándor Egészségügyi Technikum)
- 12) Miskolc, Fráter György Katolikus Gimnázium és Kollégium
- 13) Miskolc, Miskolci Szakképzési Centrum Kandó Kálmán Informatikai Szakgimnáziuma
- 14) Miskolc, Lévy József Református Gimnázium és Diákotthon
- 15) Miskolc, Miskolci Szakképzési Centrum Szemere Bertalan Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma
- 16) Miskolc, Szent Benedek Általános Iskola, Középiskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium Miskolci Tagintézménye

A projekt egyik meghatározó eleme az ún. **élménynapok** megszervezése, amikor a partneriskolák diákjai ellátogatnak a Miskolci Egyetem campusára és egy egész napos program keretében ismerkednek az egyetemi élettel és a nyelvtanulással. Az élménynapok mindig valamilyen tematikához kapcsolódnak, a projekt szervezői erre a tematikára fűzik fel a különböző programokat és feladatokat. 2018 és 2020 között hat élménynap megszervezésére került sor (1. projektfélév: 2018. 03. 10., 2018. 04. 21., 2018. 05. 18., 2. projektfélév: 2018. 11. 08., 3. projektfélév: 2019. 03. 21., 4. projektfélév: 2019. 11. 05., az 5. projektfélévben 2020. 03. 17-ére tervezett élménynap a Covid-19 miatt elmaradt).

A projekt megvalósításában fontos szerepet játszanak a **kérdőíves felmérések**, amelyek egyrészt lehetőséget adnak a résztvevők számára a véleménynyilvánításra, másrészt folyamatos visszajelzést nyújtanak a szervezők számára. A felmérések tapasztalatai jó támpontot kínálnak a projekt elemeinek részletes tervezésekor, valamint az egyes projektelemelek részének kiegészítésekor, módosításakor.

A projekt megvalósításának első időszakában a nyelvi tesztek, a kérdőíves vizsgálatok és a motivációs felmérések hagyományos módon, papíralapú tesztek és kérdőívek segítségével történtek. A második évtől kezdődően, amikor a projektben részt vevő diákok már rendelkeztek tablettel, fokozatosan áttértünk az online kérdőíves felmérésekre, ami jelentős mértékben növelte a kitöltési kedvet és egyben megkönnyítette az eredmények összegzését. A projekt során készült felméréseket két nagy csoportba sorolhatjuk: (1) papíralapú bemeneti és kimeneti nyelvi tesztek, (2) papíralapú, majd online motivációs kérdőívek.

1. ábra

Nyelvi tesztek és kérdőíves vizsgálatok a Nyelvkaland ME projektben

Az alábbiakban a projektben részt vevő egyetemi oktatók számára (a projekt résztvevőinek első három csoportja) készített kérdőíves felmérés eredményeiről adunk számot.

1. AZ EGYETEMI OKTATÓK SZÁMÁRA KÉSZÜLT KÉRDŐÍV BEMUTATÁSA

A kérdőívben összesen 20 kérdés szerepelt, amelyek közül – tematikai szempontból – 2 kérdés a válaszadókra, 13 kérdés az élménypedagógiai módszerekre és 5 kérdés a projektre vonatkozott. A kérdőívben 10 feleletválasztós zárt kérdés, 4 eldöntendő és 6 nyitott kérdés szerepelt. Öröndetes eredmény, hogy a nyitott kérdésekre minden válaszadó részletesen kifejtette a véleményét.

1. táblázat

A „Nyelvkaland ME” projektben részt vevő egyetemi oktatók számára készült kérdőív

KÉRDÉSEK	TEMATIKA
1–2. kérdés Feleletválasztós zárt kérdések	A válaszadóra vonatkozó kérdések • projektben való részvétel • nyelvtanári tevékenység időtartama
3–15. kérdés Feleletválasztós zárt kérdések Egy nyitott kérdés Két eldöntendő kérdés	Élménypedagógiai módszerek
16–20. kérdés Nyitott kérdések	Részletes vélemény kifejtése • élménypedagógia • élménynap • „Nyelvkaland ME” projekt

A 2018/2019-es tanév őszi félévében a *Nyelvkaland ME – Nyelvtanulással a boldogulásért* című projektben 28 egyetemi oktató vett részt, akik a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának Modern Filológiai Intézetében, a Miskolci Egyetem Tanárképző Intézetében, illetve Idegennyelvi Oktatási Központjában dolgoznak.

- 1) Modern Filológiai Intézet: 17 fő
- 2) Idegennyelvi Oktatási Központ: 8 fő – (később 6 fő)
- 3) Tanárképző Intézet: 3 fő

Mivel a projektben részt vevő oktatók eltérő feladatokat láttak el, a kérdőív elején a *Bevezető*³ követően szükséges volt tisztázni, hogy a válaszadók milyen tapasztalataik alapján

³ Kedves Kollégák!

Mindannyian részt vettetek a *Nyelvkaland ME – Nyelvtanulással a boldogulásért* című projektben, ezért kérem, hogy a projekt megvalósítása során szerzett tapasztalatok alapján szíveskedjete az alábbi kérdőívet kitölteni.

A kérdőívek kitöltése anonim és nem vesz igénybe sok időt.

A kérdőív kitöltésének határideje: 2019. június 14.

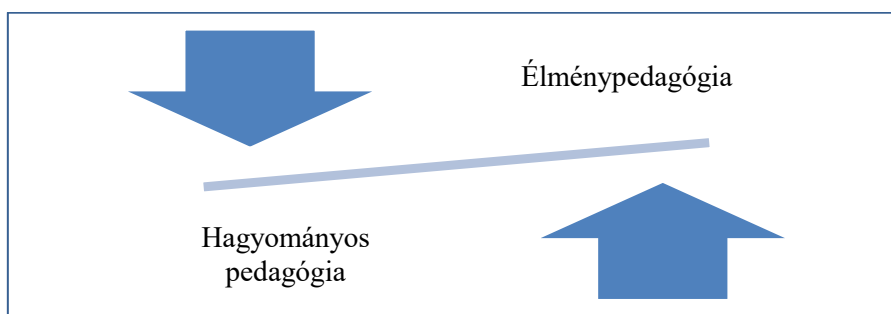
fejtsék ki véleményüket. A *Megjegyzések*⁴ részben leírtuk, hogy az élménypedagógiára vonatkozó kérdések esetében az oktatók korábbi tapasztalataikat is felhasználhatják, illetve külön felhívtuk az oktatók figyelmét arra, hogy kiemelten érdekes, értékes és tanulságos lenne véleményük kifejtése az élménypedagógiai módszerek egyetemi hallgatók körében történő alkalmazásáról.

A kérdőívet a projektben részt vevő egyetemi oktatók közül 24 fő töltötte ki, az alábbiakban az ő véleményük kerül bemutatásra.

2. AZ OKTATÓI KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

A két első, válaszadókra vonatkozó kérdésből (*Hány félév óta vesz részt a projektben?; Hány éve dolgozik nyelvtanárként?*) megtudtuk, hogy a válaszadók több mint 91%-a a kezdetektől részt vesz a projektben, és 15 évnél régebben dolgozik nyelvtanárként.

A következő 13 kérdés az élménypedagógiára vonatkozott és a válaszok összességében azt tükrözték, hogy az oktatók a hagyományos és az élménypedagógiai módszerek ötvöztetését, feladattól függő differenciált használatát vélik eredményesnek az egyetemi munka során.

2. ábra

Hagyományos és élménypedagógiai módszerek ötvöztése és differenciált használata

Az oktatók többségének véleménye szerint a hagyományos pedagógia nagy hatékonysággal működik az egyetemi oktatásban, ha eszköztárát kibővíti az alternatív oktatás elemeivel, köztük az élménypedagógia módszereivel, illetve az élménypedagógia nem ér el érdemi eredményeket önmagában, a hagyományos tanítási módszerek nélkül.

Együttműködéseket előre is nagyon szépen köszönöm.

Dr. habil. Dobos Csilla

egyetemi docens, intézetigazgató

⁴ *Megjegyzések:*

- 1) Az IOK és az MFI oktatói nem vettek részt a hallgatók által tartott foglalkozásokon az iskolákban, ezért azt kérjük, hogy az élménypedagógiára vonatkozó kérdések esetében korábbi tapasztalatok alapján, általánosan fogalmazzátok meg a véleményeteket. Bizonyára mindenkinek vannak középiskolai vagy nyelvtanfolyamokon szerzett tapasztalatai, amelyek jó támpontot nyújtanak a kérdőív kitöltésében.
- 2) Az élménynapokon minden IOK-os és MFI-s kolléga részt vett, itt azt kérjük, hogy véleményeiket a 2018/2019-es tanév tavaszi félévére vonatkozóan fejték ki.
- 3) Külön kérdéseket fogalmaztunk meg az élménypedagógiai módszerek egyetemi hallgatók körében történő alkalmazásának lehetőségeiről.
- 4) A kérdőív a projekt részét képezi, ezért a kérdéseknél nem tegező formát használtunk.

Az élménypedagógia módszertanából – a projekt Szakmai tervének⁵ megfelelően – az alábbi nyolc módszer véleményezése került be a kérdőívbe.

1. OPTIMALIZÁCIÓS STRATÉGIÁK

- A kis egységekre bontott tananyag lehetővé teszi egyrészt az egyéni tanulási sebességet, másrészt a gyakori és konkrét értékelést, ami összességében pozitív hatással van a tanulói motivációra.

2. KOOPERATÍV TANULÁS

- A tanulási feladatok és az új ismeretek elsajátítása közös munkára, ún. teammunkára, a csoport tagjai közötti kooperációra épül, ami egyrészt lehetővé teszi a tanulótársak gondolkodási sémáinak, problémamegoldási és viselkedési stratégiáinak a megismerését, másrészt remek felkészülési lehetőséget biztosít a munkaerőpiac követelménye-
ihez való alkalmazkodásra.

3. TANÍTÁSI DRÁMA

- A tananyag és az új ismeretek elsajátítása a drámapedagógia módszereit igénybe véve modellezéssel történik, ami hatékonyan fejleszti a döntési és érvelési képességeket.

4. PROJEKTMÓDSZER

- A megtanulandó anyag, egy-egy témakör vagy tevékenység elsajátítása a tantárgyak tudományos klasszifikációjától függetlenül, tanulói projektek keretében történik.

5. INTERKULTURÁLIS NEVELÉS

- Legfőbb célja, hogy a tanulók megismerjék és elfogadják az eltérő társadalmi rétegek és csoportok sajátosságait.

6. MÉDIAPEDAGÓGIA

- Az új információ, a megtanulandó anyag átadása a nyomtatott sajtó, a filmművészet, a rádió, a televízió és napjainkban főleg az internet segítségével valósul meg, tényleges párbeszéd nélkül.

7. FELFEDEZÉSES TANULÁS

- Az emberi megismerés folyamatát modellezi, amelynek során a tanuló saját maga fedezi fel a megtanulandókat, az új ismereteket.

8. SZÁMÍTÓGÉPES TANULÁS

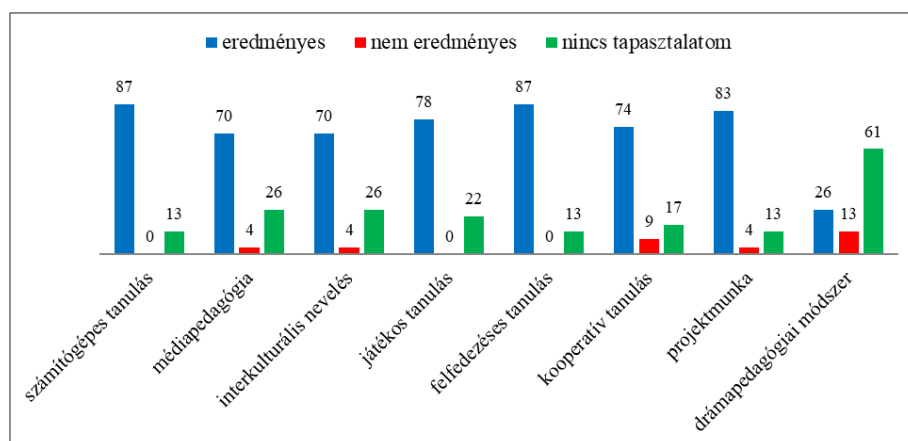
- A modern kor IKT-eszközeit felhasználó digitális pedagógia.

3. OKTATÓI VÉLEMÉNYEK AZ ÉLMÉNYPEDAGÓGIÁRÓL

Az élménypedagógiai módszerek értékelésére vonatkozó első kérdésre (*Értékelje az alábbi, élménypedagógiai módszerek eredményességét.*) adott válaszok azt mutatják, hogy az egyetemi oktatók 70%-a, illetve több mint 70%-a az élménypedagógiai módszereket eredményesnek ítéli meg. Leghatékonyabb módszernek a számítógépes tanulás és a felfedezésez tanulás bizonyult (87%), majd ezt követi a projektmunka (83%), illetve a játékos tanulás módszere (78%). Ez utóbbi eredmény kellemes meglepetést okoz, mert azt mutatja, hogy az egyetemi oktatók is fontosnak tartják a játék szerepét az ismeretek elsajátításában, holott az egyetemi oktatást sajnos nem igazán jellemzi ez a remek módszer. Mindössze néhány oktató nem tartja eredményesnek a drámapedagógiai módszert (13%), a kooperatív tanulást (9%), a médiapedagógiát (4%), az interkulturális nevelést (4%) és a projektmunkát (4%). Ezek az arányok nem jelentősek. Az egyetemi oktatók több mint 60%-ának nincs tapasztalata a drámapedagógiai

⁵ Nyelvkaland ME – Nyelvtanulással a boldogulásért EFOP-3.2.14-17, Szakmai terv, Miskolc, 2017. augusztus, 51–52. oldal.

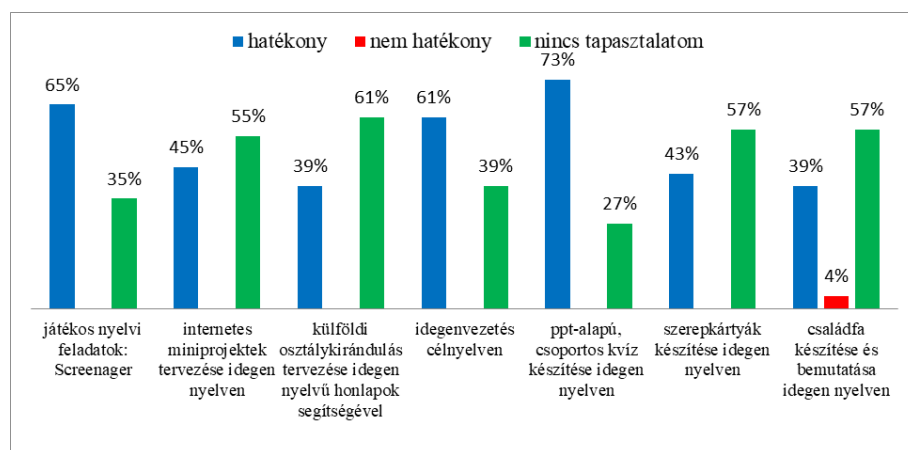
módszerrel kapcsolatban (61%), ami az egyetemi oktatás szoros időkereteivel és az oktatás jellegével (pl. előadások viszonylag nagy száma) magyarázható.

3. ábra

Az egyetemi oktatók véleménye a különböző élménypedagógiai módszerek eredményességéről (a diagramon a számok százalékokat jelölnek)

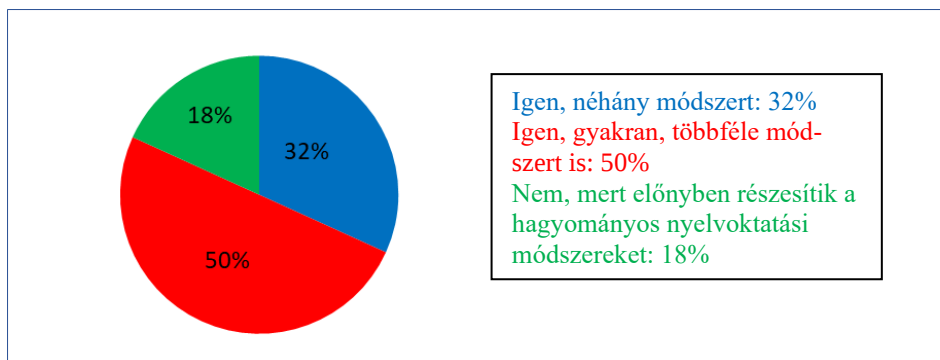
A következő kérdés a digitális világhoz kötődő élménypedagógiai módszerek különböző típusaira vonatkozott (*Értékelje az alábbi számítógépes élménypedagógiai módszerek hatékonyságát a nyelvtanulás szempontjából.*) A válaszok azt tükrözik, hogy az oktatók jelentős része hatékynak ítéli meg ezeket a módszereket (39%–73%), különösen eredményesnek tartva a ppt-alapú, csoportos kvíz készítését idegen nyelven (73%), valamint a Screenager programmal végezhető játékos nyelvi feladatokat (65%), illetve a célnyelven történő idegenvezetést (61%). Viszonylag magas ugyanakkor azoknak az oktatóknak az aránya, akik nem rendelkeznek tapasztalatokkal ezen módszerekkel kapcsolatban (27%–61%).

4. ábra

Az egyetemi oktatók véleménye a különböző számítógépes élménypedagógiai módszerek hatékonyságáról

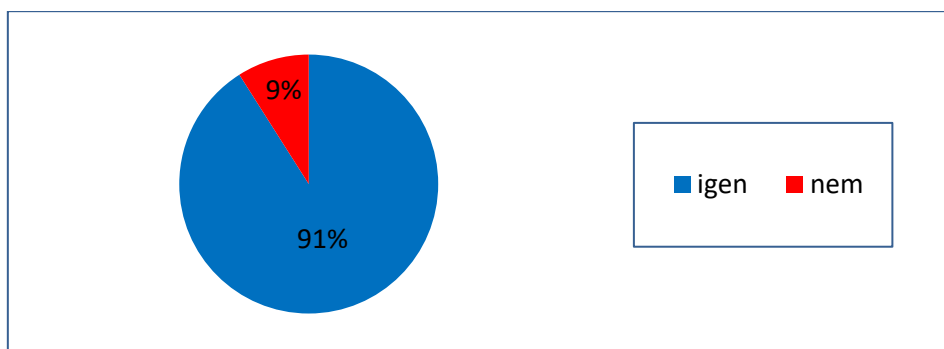
A kérdőív 8. kérdésére (*Ön szerint a középiskolában tanító nyelvtanárok szívesen alkalmazzák az élménypedagógia módszereit?*) adott válaszok azt tükrözik, hogy a projektben részt vevő egyetemi oktatók véleménye szerint a középiskolákban tanító kollégák fele gyakran alkalmaz többféle élménypedagógiai módszert az oktatás során.

5. ábra

Az egyetemi oktatók véleménye arról, hogy a középiskolai tanárok milyen gyakran alkalmazzák az élménypedagógia módszereit

Korábbi kérdőívekből az derült ki, hogy a projektben részt vevő egyetemi oktatók közel fele szintén alkalmaz élménypedagógiai módszereket az oktatás során. Úgy vélem, hogy ez nagyon jó eredmény, tekintetbe véve az egyetemi oktatás sajátos körülményeit, a fentebb már említett időbeli kötöttséget, a nagy tananyagmennyiséget és az előadásos oktatási formákat. Nem meglepő tehát a kérdőíves felmérés 9. kérdésére (*Ön szerint eredményesebbek az élményalapú idegennyelv-tanítási módszerek, mint a hagyományosak?*) adott válasz, amelynek értelmében az egyetemi oktatók több mint 90%-a eredményesebbnek tartja az élménypedagógiai módszereken alapuló idegennyelv-oktatást, mint a hagyományos módszereket alkalmazó oktatást.

6. ábra

Az egyetemi oktatók véleménye az élményalapú idegennyelv-tanítási módszerek eredményességéről (Ön szerint eredményesebbek az élményalapú idegennyelv-tanítási módszerek, mint a hagyományosak?)

A 10. kérdésben az előző, 9. kérdés indokolása szerepelt. Itt arra kívántunk választ kapni, hogy miben látják az oktatók az élményalapú idegennyelv-tanítási módszerek eredményességét, hatékonyságát. *(Miért? Kérem, indokolja előző választát.)*

Az oktatók több, mint 90%-a adott pozitív választ az élménypedagógia eredményességére vonatkozó nyitott kérdésre és fejtette ki álláspontját ezzel kapcsolatban. Ha összegezzük a válaszokat, egyértelműen látható, hogy azok négy nagy területet ölelnek fel és határoznak meg indokként:

- a motiváció növelése,
- az érdeklődés, a figyelem felkeltése és lekötése,
- az aktivitás növelése,
- a kreativitás fejlesztése és az interaktivitás növelése.

A legtöbb válaszban találtunk utalást arra vonatkozóan, hogy a hagyományos és az élménypedagógiai módszerek együttes alkalmazása jelenti az igazán hatékony módszert. Az alábbiakban az oktatók válaszaiból idézünk néhány jellemző indokot.

Miért eredményesebbek az élményalapú idegennyelv-tanítási módszerek, mint a hagyományosak?

A motiváció növelése:

- „a gyerekek sokkal motiváltabbak”,
- „növeli a nyelvtanulók motivációt”,
- „mert motiválóbbak, mint a hagyományos módszerek”,
- „mert nem unalmasak, és ez motiválja a diákokat”,
- „hatékonyabbak, motiválják a diákokat”,
- „Mert jobban motiválnak, érzelmileg közelebb hozzák a célnyelvi közösségeket. A tanulók nyitottabbak a nyelv elsajátítására, ha vannak személyes kötődéseik, emlékeik, élményeik az adott kultúrkörrel kapcsolatban.”
- „Motiválja, jobban bevonja a tanulókat, ezáltal nagyobb valószínűséggel foglalkoznak a számukra érdekes nyelvi feladatokkal órákon kívül is. Így megnő a nyelvtanulásra fordított idő, és javul a teljesítmény.”
- „Motivál, mert több nézőpontból teremthet kapcsolatot a célnyelvi országgal (a kultúrával, szokásokkal, az ott élő emberekkel stb.).”

Az érdeklődés, a figyelem felkeltése és lekötése:

- „felkelti a nyelvtanulók érdeklődését”,
- „jobban leköti a figyelmüket”,
- „érdekesebbé teszi az órákat”,
- „fenntartja a tanuló figyelmét, nem unalmas”.

Az aktivitás növelése:

- „a diák nem passzív megfigyelő, hanem tevékenyen részt vesz az oktatásban”,
- „a tanulók sokkal aktívabban vesznek részt az órákon”,
- „A diákok aktív részesei az oktatási folyamatnak.”

A kreativitás fejlesztése és interaktivitás növelése:

- „mert interaktív és kreatív”,
- „mert kreatív”,
- „kreativitásra épül, ezt szeretik a tanulók (kreatív tanár, kreatív tanuló)”,
- „Felébreszti a tanulók/diákok kreativitását, észre sem veszik, hogy közben tanulnak.”
- „Eredményes, mert kreativitáson, cselekvésen, aktív és örömteli részvételen alapul; az eltérő képességű és nyelvi szintű diákok is megtalálhatják benne a saját szerepüket; nem kívülről »erőszakolja rá« a diákokra a tanulást, hanem inherens kíváncsiságukra,

alkotóvágyukra épít; figyelembe veszi és hatékonyan alkalmazza a technikai vívmányokat, a diákok érdeklődési körét, digitális készségeiket; tág teret ad a diákok fantáziájának, kezdeményezőképességének, egyéni döntéseinek; lehetőséget teremt az egyéni tehetségek kibontakoztatására és demonstrálására, a csoportmunkára és a státusz menedzsmentre.”

A hagyományos és az élménypedagógiai módszerek együttes alkalmazása:

- „Alapvetően hasznos az élménypedagógia, de nem kizárólagos formában.”
- „Önmagában csak élménypedagógiával nem lehet tartós eredményeket elérni.”
- „Attól függ, hogy milyen feladatokon szocializálódtak a tanulók. A válasz nem egyértelműen *nem* vagy *igen*. A módszereket együttesen, számos tényezőtől függően kell kiválasztani és alkalmazni.”

A negatív válaszok elsősorban a magatartási problémákra utaltak (pl. „Csoportban az élményszerű feladatok magatartásbeli gondokhoz vezethetnek, főleg kisebbeknél.”), ugyanakkor a negatív válaszokat megfogalmazók is fontosnak tartják az élménypedagógiai módszerek alkalmazását: „Néha problémás a tanulók viselkedése miatt, de mindenképp próbálni kell őket rávezetni.”

A 11. kérdésben az élménypedagógiára vonatkozó megállapításokat soroltunk fel, amelyekről a válaszadók – egyetértés esetén – az adott állítás megjelölésével fejezhették ki véleményüket. *(Melyik alábbi, élménypedagógiára vonatkozó megállapítással ért egyet? Több válasz is megjelölhető.)*

A tizenhárom megállapítás közül hármat fogadtak el az oktatók 90% feletti arányban:

- javul a nyelvtanulási motiváció (100%),
- javul a nyelvtanulási attitűd (95,5%),
- az élménypedagógiai módszereket kedvelik a diákok (90,9%).

Az alábbi megállapításokat az oktatók több mint 70%-a jelölte meg:

- az életszerű szituációk segítik a tanulást (77,3%),
- fejleszti a diákok nyelvtudását (72,7%),
- pozitív és vidám módon fejleszti a kompetenciákat (72,7%).

7. ábra

Az élménypedagógiai módszerekről szóló megállapítások értékelése

Ennek a kérdőíves feladatnak a legmeglepőbb és további gondolkodásra ösztönző tanulsága a legelső megállapításra adott jelölések rendkívül alacsony aránya volt. Ezt a megállapítást, mely

szerint „*az élménypedagógiai módszereket kedvelik a tanárok*”, mindösszesen a válaszadók 40,9%-a jelölte meg, ami a diagramban szereplő legalacsonyabb arányszám. (A „kalanddá változtatja a nyelvtanulást” és a „fejleszti a diákok személyiségét” megállapítások kaptak csak ilyen alacsony értékelést.) Vajon miért nem értenek nagyon sokan egyet ezzel a megállapítással? Vajon miért nem kedvelik a tanárok az élménypedagógiai módszereket? Mindez kiemelten elgondolkodtató különösen akkor, ha figyelembe vesszük az oktatók több mint 90%-ának véleményét, mely szerint „*az élménypedagógiai módszereket kedvelik a diákok*”.

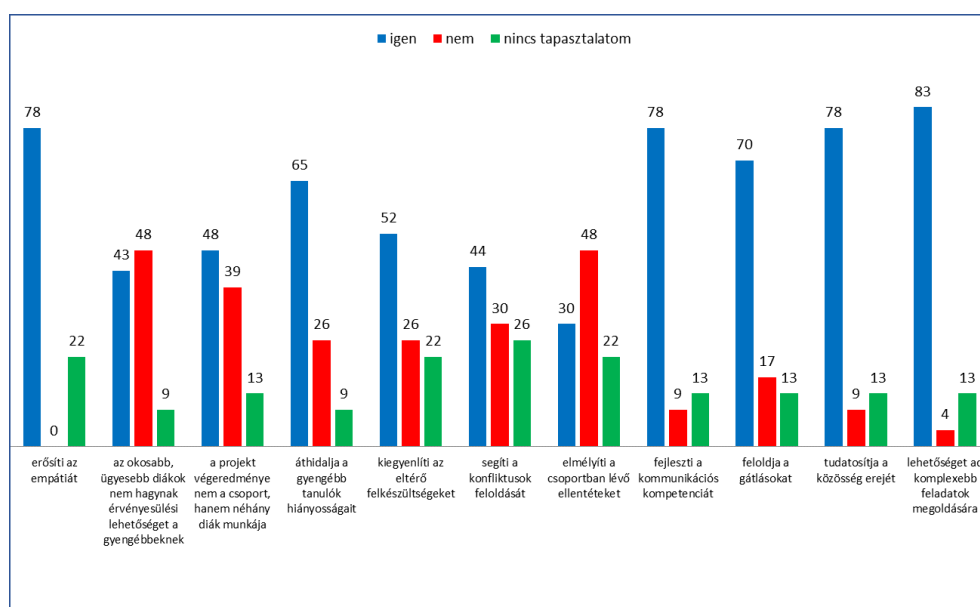
Az oktatók véleménye összességében véve pozitív a csoportos projektmunkáról, azonban a csoportmunkának vannak olyan elemei, amelyek nem igazolják az oktatók elvárásait (12. *Mi a véleménye az együttműködésen alapuló csoportos projektmunkáról?*).

A csoportos projektmunka eredményességét az oktatók az alábbi tényezőkkel indokolták:

- lehetőséget ad komplexebb feladatok megoldására (83%),
- tudatosítja a közösség erejét (78%),
- fejleszti a kommunikációs kompetenciát (78%),
- erősíti az empátiát (78%),
- feloldja a gátlásokat (70%),
- áthidalja a gyengébb tanulók hiányosságait (65%).

A módszer gyengeségeit az alábbi százalékos eredmények mutatják:

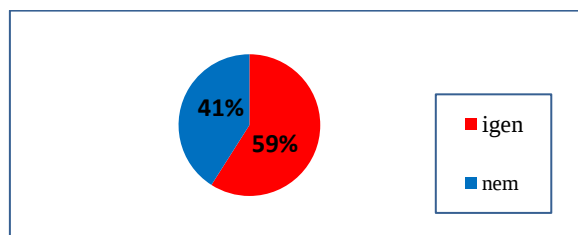
- az okosabb, ügyesebb diákok nem hagynak érvényesülési lehetőséget a gyengébbeknek (48%),
- elmélyíti a csoportban lévő ellentéteket (48%),
- a projekt végeredménye nem a csoport, hanem néhány diák munkája (39%).

8. ábra

*Az oktatók véleménye az együttműködésen alapuló csoportos projektmunkáról
(a diagramon a számok százalékokat jelölnek)*

A 13. kérdésre (*Ön szerint az élménypedagógia módszereivel lehet kezelni az eltérő tudásszintből adódó problémákat?*) érkezett vélemények azt mutatják, hogy az oktatók véleménye szerint az eltérő tudásszinthez köthető problémák csak részben orvosolhatók az élménypedagógia segítségével. Ezt tükrözi az alábbi, 9. ábra:

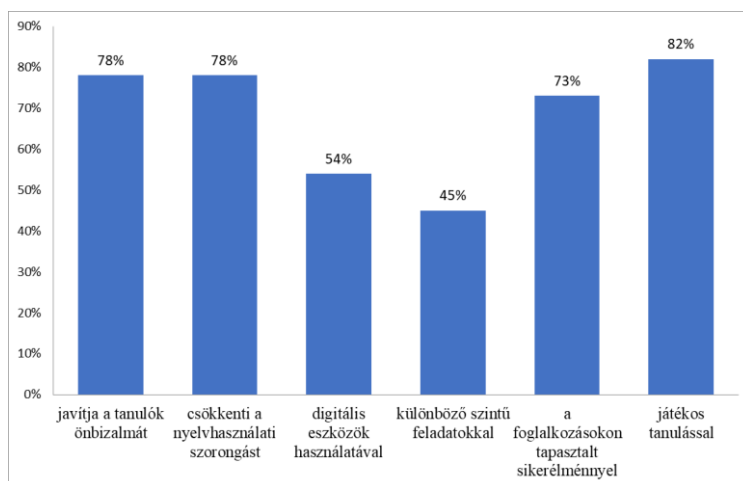
9. ábra

Az oktatók véleménye az eltérő tudásszintből adódó problémák kezelési lehetőségeiről az élménypedagógiai módszerek segítségével

A kérdőív eredményeinek értékelése során egyértelművé vált, hogy az egyetemi oktatók döntő többsége nagy szerepet tulajdonít az élménypedagógia módszertanának a diákok tanulási és azon belül nyelvtanulási motivációinak a kialakításában és fejlesztésében. Csaknem az összes, a kérdőívben szereplő módszert hatékonnak minősítették az alábbi területeken (14. *Hogyan segíti az élménypedagógia a nyelvtanulási motiváció erősítését?*):

- játékos tanulással (82%),
- javítja a tanulók önbizalmát (78%),
- csökkenti a nyelvhasználati szorongást (78%),
- a foglalkozásokon tapasztalt sikerélménnyel (73%).

Meglepő a digitális eszközök használatával összefüggő motivációt növelő tényező minősítésének százalékos aránya: az egyetemi oktatóknak mindössze alig több mint a fele (54%) jelölte meg ezt a választ.

10. ábra

Az élménypedagógiai módszerek szerepe a motiváció erősítésében

A 16. kérdéssel arra kerestük a választ, hogy melyek azok a módszerek, amelyek leginkább alkalmasak a diákok motivációjának a növelésére. *(Őn szerint mely élménypedagógiai módszer motiválja a legjobban a nyelvtanulókat? Miért?)* A válaszokat összegezve a következő kép rajzolódott ki: a legtöbb oktató a játékos, digitális és felfedezéssel tanulás módszereit tartja a leghatékonyabbnak, a második helyen szerepelnek a kreativitást lehetővé tevő módszerek, majd ezt követi harmadik helyen a vélemények olyan halmaza, amely a csoport szerepét hangsúlyozza a leghatékonyabb módszer kiválasztásában.

Az alábbiakban az oktatói válaszokból idézünk néhány jellemző véleményt:

Játékos, digitális és felfedezéssel tanulás:

- „Játékos feladatok, mert érdekesek és lekötik a diákok figyelmét, ezért egyben motiválják is őket.”
- „Játékok, mert észrevétlenül tanítanak.”
- „Digitális oktatás, mert modern és a mostani generáció a digitális világban nőtt fel.”
- „Digitális eszközökhöz kapcsolódó tanulás.”
- „Digitális technikával összefüggő módszerek.”
- „Digitális eszközök használata, egyébként is nagy szerepet játszik a fiatalok életében. Könnyedén kezelik és pl. a mobiltelefon mindig kéznél van.”
- „Felfedezéssel tanulás, mert leköti a figyelmet és közben tanít, motivál.”
- „Felfedezéssel tanulás a legjobb!”

Kreativitás:

- „Bármelyik, amennyiben kreatívak lehetnek.”
- „Minden csoportban más-más módszer lehet hatékony, kiválasztásához ismerni kell a tanulókat, lényeg, hogy kreatív legyen.”
- „Amelyik folyamatosan fenntartja a figyelmüket és kreativitást igényel.”
- „Ami találkozik az érdeklődésével, és olyan teljesítményt vár el tőle, amire a tanuló képes.”

A csoport szerepe a módszer kiválasztásában:

- „A csoport szintjétől függ.”
- „A csoport összetételétől függ.”
- „Az a lényeg, hogy minél több szabadságuk legyen önkifejezéshez. Ez a csoporttól is függ.”

4. OKTATÓI VÉLEMÉNYEK AZ ÉLMÉNYPEDAGÓGIÁRÓL ÉS A PROJEKTRŐL

A kérdőív utolsó öt kérdése – ahogyan ezt már említettük – a „Nyelvkaland ME” projektre vonatkozott. A kérdőív felmérés eredményei azt igazolták, hogy az oktatók nagyon hasznosnak és érdekesnek minősítették ezeket a rendezvényeket, ahol a diákok a megszokott iskolai környezetükből kilépve, az egyetem falai között, változatos feladatokon keresztül, játékos formában ismerkedhettek a nyelvvel és az egyetemi élettel. Az oktatók kiemelten fontosnak tartották, hogy a diákok maguk is élményként élték meg ezeket a rendezvényeket.

Az alábbiakban először azokból az oktatói véleményekből idézünk néhányat, amelyek az élménynapról szólnak (17. *Mi a véleménye az élménynapról?*):

- „Élvezik a diákok.”
- „Nagyon jó élmény a tanulók számára, hogy egy iskolán kívüli helyszínen vehetnek részt a változatos nyelvi programokon.”
- „Élmény minden résztvevőnek. Tapasztalat, de nem csak nyelvi szempontból.”

- „Úgy gondolom, hogy az egyetemi környezet, valamint a változatos programok és feladatok valóban élményt jelentenek a diákoknak.”
- „Mindegyik jól sikerült, élvezték a tanulók, hallgatók és a tanárok is.”
- „Úgy tapasztalom, nagyon élvezik a részt vevő diákok és sokszor a tanárok is.”
- „Hasznos és élményt jelent a résztvevők számára, de meg kell támogatni az iskolákban folyó munkával.”
- „Pozitív a véleményem, úgy láttam, hogy menet közben a kevésbé érdeklődő, passzívbabb vagy félénkebb diákokat is magával sodorja a játékoság ereje.”
- „Kreatív, sokoldalú feladatokat nyújt, szélesíti a tanulók látókörét. A megszokott környezetből kiszakadva találkoznak a nyelvvel.”
- „Fontos, hogy fejleszteni lehessen a diákok motivációját és a tanuláshoz való hozzáállását.”

A negatív vélemények arra vonatkoztak, hogy a nagyon alacsony nyelvi tudással rendelkező csoportok nem tudtak megfelelően bekapcsolódni a feladatok megoldásába, illetve arra, hogy hiányzott a visszacsatolás, valamint kevés volt az idő az egyes állomásokon. Összesen három kritikai vélemény érkezett:

- „Csak a saját állomásomat tudom megítélni. Egy fáradt és alacsonyabb nyelvi szintű csapaton kívül minden gyerek élvezte a feladatokat.”
- „Alapvetően érdekes, változatos, élményszerű, de mióta mindenki egyszerre jön, elveszett belőle a személyesség varázsa. Rohanva kell végigküldeni a csoportokat a feladatokon, nincs idő személyes beszélgetésre, visszajelzések meghallgatására.”
- „Jónak találom, de nincs információm arról, mit profitál(hat)tak a gyerekek és a tanárok ebből.”

Az oktatók számos további javaslatot is megfogalmaztak, amelyekkel az élménynapokat még érdekesebbé lehetne tenni (18. *Milyen programokkal lehetne gazdagítani és színesebbé tenni az élménynap programját?*), az alábbiakban ezekből sorolunk fel néhányat:

- „Anyanyelvi tanárok/diákok bevonása.”
- „Találkozás anyanyelvi diákokkal.”
- „Külföldi vendégek meghívása, külföldi ételek készítése.”
- „Filmvetítéssel, színházi előadással.”
- „Társasjátékokkal, közös színdarabbal.”
- „Nyereményjátékokkal.”
- „Több nyitott végű, kooperatív projektmunkát igénylő feladattal, esetleg a különböző iskolákból érkezőkből vegyes csoportok alkotásával.”
- „Változatossá tartom az eddigi ötleteket.”

A kérdőív 8. kérdésében az egyetemi oktatók arról fejtették ki véleményüket, hogy a középiskolákban tanító nyelvtanárok milyen mértékben használják fel az oktatás során az élménypedagógiai módszereket (*Ön szerint a középiskolában tanító nyelvtanárok szívesen alkalmazzák az élménypedagógia módszereit?*). A 19. kérdésben pedig azt kívántuk tisztázni, hogy az egyetemi oktatási körülmények milyen lehetőséget kínálnak az élménypedagógia számára, illetve hogy az egyetemi oktatók alkalmazzák-e ezeket a módszereket, és ha igen, akkor milyen módszereket alkalmaznak (*Ön alkalmazza az élménypedagógiai módszereket az egyetemi oktatásban? Mely módszereket? Kérjük, ismertesse tapasztalatait.*). A válaszok alapján kirajzolódott, hogy négy olyan feladattípus van, amelyeket az egyetemi oktatók szívesen és

viszonylag gyakran használnak. Ezek a (1) ppt-re épülő feladatok, kiemelten a projektmunkák, de az egyéni ppt-k készítése is a leggyakoribb módszerekhez tartozik. Ezt követik a (2) digitális eszközök használatára épülő módszerek, majd a (3) filmek felhasználása az oktatásban és végül több kolléga nevesítette a (4) felfedezési és kooperatív tanulási módszereket, hangsúlyozva, hogy ezen módszerek a hagyományos módszerekkel együttesen vezetnek eredményes munkához. Az alábbiakban – az említett csoportoknak megfelelően – a válasszokból idézünk néhányat:

Ppt-alapú feladatok:

- „Igen, alkalmazom. Pl. a projektmunkát vagy a ppt alapú feladatokat.”
- „Ppt-k készítése és előadása.”
- „Prezentációt szoktak készíteni a diákok a kedvenc irodalmi műről.”
- „Hallgatói ppt-k készítése különböző témákról.”
- „Ppt készítése idegen nyelven, minden olyan feladat, ami kreativitást igényel.”

Digitális eszközök alkalmazása és projektmunka:

- „Igen: digitális oktatás, projektfeladatok, audiovizuális eszközök, kooperatív tanulás.”
- „Igen, régóta. Digitális, interkulturális és felfedezési tanulást, valamint a projektmunkát.”
- „Projektmunka, médiapedagógia, digitális eszközök használata.”
- „Quizizz és Google űrlap használata a teszteknél. A hallgatók szeretik, mert lehetőségük van a gyakorlásra és rögtön visszajelzést kapnak a teljesítményükről.”
- „Interaktivitás, digitális eszközök.”

Filmek felhasználása az oktatásban:

- „Filmeik nézése idegen nyelven.”
- „Anyanyelvű rövid filmek feldolgozása.”
- „Alkalmanként. Kisfilm megnézése és megbeszélése, ppt prezentáció, játékos feladatok (pl. keresztrejtvény, betűrejtvény, mondatalkotás, definíciók - fogalom összepárosítása), szerepjáték. Kedvelik az egyetemisták, érdekesebbé teszi az egyébként nehéz szaknyelvi tananyagot.”

Felfedezési tanulási, kooperatív tanulási:

- „Hasznosan egészítik ki a hagyományosabb módszereket.”
- „Felfedezési tanulási nagyon hasznos az egyetemisták körében.”

A negatív vélemények az időhiányra, a tananyag jellegére és az oktatói attitűdre vonatkoznak:

- „Sajnos ritkán van rá idő, mert kevés nyelvóra áll rendelkezésre, és célirányosan kell haladnunk a hallgatók igényeinek (pl. nyelvvizsgára felkészítés) megfelelően.”
- „Sajnos még nem eléggé, de igyekszem. A média bevonása bevált.”
- „Igyekszem, de nem minden tárgy jellege teszi lehetővé.”

A kérdőív utolsó kérdése az egyetemi oktatók szerepére vonatkozott, amelyet a projektben töltöttek, illetve töltenek be (*20. Mi a véleménye a Nyelvkaland ME projektről és az Ön szerepéről a projekt megvalósításában?*). A beérkezett véleményekből egyértelműen látszik, hogy az oktatók szívesen és örömmel vettek részt a projektben, hasznosnak és követendő kezdeményezésnek tartják, pozitívan ítélik meg az egyes projekttelemeket, és sok új tapasztalatot is szereztek a megvalósítás során. A tesztet kitöltő 24 kolléga viszonylag részletesen fogalmazta meg véleményét, az alábbiakban ebből idézünk tíz pontot:

- „Nekem nagyon tetszik, mert változatos és újszerű. Kezdetől fogva szívesen veszek részt benne.”
- „Összességében nagyon pozitívnak tartom a projektet a nyelvtanulás iránti motiváció ösztönzésére. Érdekes és hasznos projekt, bár a megvalósítása nem egyszerű.”
- „Fontos és jó program, aminek minden szereplő szempontjából kiemelten fontos eleme, hogy nem helyezi a teljesítménykényszer nyomása alá a résztvevőket.”
- „A projekt ötlete kiváló, a kivitelezést is úgy érzem sikerül a legjobb tudásunknak megfelelően véghezvinni. A gyerekek és tanárok kellőképpen elfáradnak a nap végére, de van mire visszaemlékezni. Rengeteg ember profitál a projektből (itt nem az anyagiakra gondolok), sok ember látókörét kitágítja.”
- „Nagyon fontos és követendő kezdeményezésnek tartom. Örülök, hogy részt vehetek benne, és hozzájárulhatok ahhoz, hogy a hozzánk érkező diákok hozzáállása, kompetenciái és későbbi élete, karrierje szempontjából is pozitív változáson menjen keresztül.”
- „Hasznosnak találom mind a tanárjelöltek, mind a középiskolás diákok számára. Nekem személy szerint tetszik, hogy más típusú feladatokat kell végezni, mint az egyetemi munkám során. Az élménynap hangulata, a nagyon különböző iskolákból érkező diákokkal való kapcsolat is érdekes számomra.”
- „Hasznos és érdekes projekt, szívesen dolgozom a projektben, érdeklődve figyelem a hallgatók oktatói szárnypróbálgatásait.”
- „Nagyon örülök, hogy részese lehetek egy olyan projektnek, melyben többszáz ember kéz a kézben egy célért dolgozik.”
- „Számomra mindig nagy öröm találkozni a diákokkal az élménynapon és segíteni nekik.”
- „Sok tapasztalatot szereztem. Nagyon hasznos projekt, mert fontos a középszintű és a felsőfokú oktatás összekapcsolása.”

A kritikai észrevételek a projekt megvalósításához szükséges eszközök (részbeni) hiányára, valamint annak az információnak a hiányára vonatkoznak, hogy miként illeszkedik a projekt egy átfogóbb oktatási folyamatba. Íme néhány észrevétel ezzel kapcsolatban:

- A projekt alapvető céljait nagyon jónak és feltétlenül relevánsnak tartom, de nincsenek meg az eszközök a maradéktalan megvalósításra.
- Szeretnénk több visszajelzést kapni arról, hogy mit tanítanak a kistanárok és milyen szinten vannak a tanulók.
- Önmagában hasznos projekt, valamennyi élménynap munkájában részt vettem, amennyiben egy átfogó oktatási reformba illeszkedik, igen eredményes lehet.
- A projekt jó lehetőség, bár vannak számomra kevésbé érthető pontjai, a vállalt szerepemnek és az elvárásoknak eleget teszek.

ÖSSZEGZÉS

Az online kérdőíves felmérés alapján egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a *Nyelvkaland ME – Nyelvtanulással a boldogulásért* című projektben részt vevő egyetemi oktatók örömmel dolgoztak a projektben, hasznos tapasztalatokat szereztek, és a projekt ideje alatt többet foglalkoztak az élménypedagógia módszertanával, igyekeztek több élménypedagógiai módszert alkalmazni az egyetemi oktatásban. Végül két idézettel zárjuk a kérdőív elemzését: az egyik Matthew D. Liddle, a második egy kollégánk tollából származik:

„Az élménypedagógia a közvetlen élményt, tapasztalatot használja alapként a tanuláshoz. Legegyszerűbben »cselekedve/tevékenykedve tanulásként« lehetne leírni. A tanuláshoz olyan aktív formája ez, amely a résztvevők közvetlen tapasztalatát elsődleges információforrásként használja a tanulási folyamatban. Szöges ellentéte az előadásokon vagy olvasmányokon alapuló hagyományos tanulási módszereknek, hiszen ott mások élményein alapul a megszerzett tudás. Az élménypedagógia a tapasztalati tanulás egyik markáns irányzata.”⁶

„Nagyon jó együttműködni az egyetemi kollégákkal, hallgatóinkkal és a középiskolai nyelvtanárokkal. Az élménypedagógia módszereinek kidolgozása számomra is élményt jelent ebben a projektmunkában.”

⁶ Liddle, Matthew D.: Tanítani a taníthatatlant. Élménypedagógiai kézikönyv. Budapest: Pressley Ridge Magyarország Alapítvány, 2008. 7. o.